

Täysistunto

Keskiviikko 19.2.2025 klo 14.02—20.11

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 202/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja jälleen esittelijänä ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.32 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia ja eräitä muita lakeja. Esityksellä laitetaan täytäntöön huhtikuussa 24 tehty direktiivi unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä. Kyse on niin sanotusta pakoterikodirektiivistä. Direktiivin tarkoituksena on, että varmistetaan, että pakotteiden rikkominen on kaikissa jäsenvaltioissa rangaistavaa ja että rangaistussäännökset täyttävät yhteisen vähimmäistason. Tämä on ollut erityisen ajankohtaista Venäjän Ukrainaan kohdistaman täysimittaisen hyökkäyssodan johdosta.

EU:n ja YK:n määräämien pakotteiden tavoitteena on muun muassa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen, konfliktien estäminen sekä demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien tukeminen. Pakotejärjestelmät voivat sisältää muun muassa asevientikieltoja, matkustuskieltoja, varojen jäädyttämistä sekä muita viennin ja tuonnin rajoituksia. Nyt täytäntöön pantavalla direktiivillä ei säädettäisi uusista pakotteista. Kysymys on siitä, että EU:n jäsenvaltioita veloitetaan säätämään pakotteiden rikkominen rangaistavaksi eli rikollisiksi teoiksi. On tärkeää, että jäsenmaiden rikoslait ovat riittävällä tasolla ja tarpeeksi yhdenmukaisia. Tämä edistää tehokasta rikosten torjuntaa.

Suomessa pakotteiden rikkominen on ollut jo pitkään säädetty rikoslaissa rangaistavaksi. Tällaisista teoista rangaistaan nykyisin säännöstelyrikoksina. Nyt annetulla hallituksen esityksellä vahvistettaisiin tätä rikoslainsäädäntöä ja rikoslain 46 lukuun lisättäisiin uudet nimenomaiset säännökset pakoterikoksista. Pakoterikossäännöksissä rangaistava menettely kuvattaisiin aiempaa yksilöidymmin, ja tämä selkeyttäisi rikoslakia ja edistäisi laillisuusperiaatteen toteutumista. Rangaistavuuden ala on tältä osin jo nykyisin laaja, mutta esityksellä tulisi siihenkin joitakin uudistuksia. Keskeisin on törkeästä huolimattomuudesta rangaistavat teot, kun nykyisin pakotteiden rikkomisista rangaistaan vain tahallisia. Uudistus koskisi tältä osin vain puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden vaihdantaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

koskevien pakotteiden rikkomista. Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan sellaisia tuotteita, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin. Tällaiset erityislaatuiset tuotteet voivat olla hyvin vaarallisia väriin käsiin joutuessaan. Siksi on perusteltua vaatia niiden vaihdannassa erityistä huolellisuutta rangaistuksen uhalla.

Tiukennukset koskisivat myös törkeiden rikosten rangaistuksia. Niiden enimmäisrangaistusta korotettaisiin nykyisestä neljästä vuodesta viiteen vuoteen vankeutta. Tämä peruste seuraa direktiivin nimenomaisesta velvoitteesta, mutta se on muutenkin perusteltu, kun otetaan huomioon pakotteiden tärkeä merkitys. Rikoksia pidettäisiin myös törkeinä jossain määrin aiempaa laajemmin. Pakoterikoksiin sovellettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Suomessa oikeushenkilölle määrättävä rikosoikeudellinen seuraamus on yhteisösakko. Esityksellä yhteisösakon ylin mahdollinen rahamäärä säädettäisiin riippuvaiseksi rangaistukseen tuomittavan oikeushenkilön liikevaihdosta, mikä olisi meillä uutta. Enimmäissakko määriteltäisiin niin, että se olisi viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 ja enintään 40 miljoonaa euroa. Tämä uudistusaskel perustuu direktiivin velvoitteisiin, mutta sille on myös kansallisia syitä. Yhteisösakon rahamäärää on tarkoitus uudistaa pian laajemminkin, ja tästä on oikeusministeriössä käynnissä tätä koskeva työ.

Esityksessä ehdotetaan rikoslain muuttamisen johdosta myös tarvittavien, lähinnä teknisluontoisten muutosten tekemistä muuhun lainsäädäntöön. Kokonaisuutena arvioiden direktiivin velvoitteiden voidaan katsoa Suomessa toteutuvan varsin laajasti jo nykyisin. Esityksellä on tarkoitus varmistaa, että lainsäädäntö toteuttaa direktiivin vaatimukset täysimääräisesti. Tämä on tärkeä osa eurooppalaista yhteistyötämme pakotteiden noudattamisen tehostamiseksi. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 20. päivä toukokuuta 2025, jolloin direktiivi on viimeistään pantava täytäntöön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. — Edustaja Hänninen.

17.37 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Turvallinen ja oikeudenmukainen yhteiskunta edellyttää selkeitä ja tehokkaita lainsäädäntömuutoksia. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys tuo rikoslakiin ja muihin lakeihin merkittäviä muutoksia, joilla pannaan täytäntöön EU-direktiivi pakotteiden rikkomiseen liittyvistä rangaistuksista. On tärkeää, että Suomi toimii johdonmukaisesti yhdessä muiden EU-maiden kanssa varmistaakseen, että pakotteiden kiertäminen tai rikkominen ei jää ilman seuraamuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys tuo lainsäädäntöömme uusia rikosnimikkeitä, kuten pakoterikoksen tai törkeän pakoterikoksen, sekä määrittelee niille selkeät seuraamukset. Lisäksi säädetään oikeushenkilön rangaistusvastuusta, jolloin myös yritykset voivat joutua vastuuseen pakotteiden rikkomisesta. Tämä on tärkeä askel kohti laki läpinäkyvää ja vastuullisempaa taloudellista toimintaa. Pakoterikoksen määrittely ja tehokas valvonta ovat erityisen tärkeitä nykyisessä maailman turvallisuustilanteessa, jossa Venäjän raakalaismainen hyökkäyssota Ukrainassa on muuttanut maailmanlaajuisia asetelmia ja vahvistanut tarvetta kansainvälisille pakotteille.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus ei ole pelkästään fyysistä turvallisuutta, vaan se ulottuu myös kansantaloutemme ja yhteiskuntamme vakauteen. Kun pakotteiden rikkomiseen puututaan tehokkaasti, torjutaan järjestäytyntä rikollisuutta ja vahvistetaan kansainvälistä oikeudenmukaisuutta. Ukrainan tilanne on muistutus siitä, kuinka tärkeää on, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

pidämme kiinni yhteisesti sovituista pakotteista ja toimimme yhtenäisesti niiden toimeenpanemisessa. Tämä lakiesitys antaa Suomen viranomaisille paremmat työkalut valvoa ja puuttua rikkomuksiin sekä suojaa rehellistä yritystoimintaa epäreilulta kilpailulta. Kannatan hallituksen esitystä, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola poissa. — Edustaja Aittakumpu.

17.40 **Pekka Aittakumpu ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tosiaan kyse EU-säädöksestä, jolla pyritään varmistamaan se, että kaikki jäsenvaltiot ovat näitten pakotteiden takana myöskin sillä tavalla, että ne ovat kaikissa jäsenvaltioissa rangaistavia. Pakotteet tarkoittavat sitä, että valtio tai valtioiden liittouma kohdistaa johonkin tiettyyn valtioon tai ihmisryhmään tiettyjä rajoituksia, jos katsotaan, että tämä valtio tai ryhmä uhkaa kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Nyt — sen jälkeen, kun Venäjä aloitti tuon julman hyökkäyksensä Ukrainaan — Euroopan unioni on asettanut Venäjää vastaan valtavia ja ennennäkemättömiä pakotteita. Tässäkin mielessä tämä EU-säädös ja sen tuominen nyt meidän omaan lainsäädäntöömme ovat hyvin ajankohtaisia ja tärkeitä.

Pakotteilla pystytään osoittamaan ja näyttämään se, että emme hyväksy sitä toimintaa, jota Venäjä Ukrainassa harjoittaa, ja tietysti perimmäisenä tavoitteena on se, että Ukrainaan täytyy saada rauha. Ja on äärimmäisen tärkeää, että Euroopan unioni on tässä yhtenäinen. Euroopan tulee toimia yhdessä, että nämä pakotteet toimivat, ja eihän pakotteilla silloin ole merkitystä, jos niitä ei kaikissa jäsenvaltioissa yhtäläisesti noudateta. Meidän täytyy saada täysimääräisesti näiden pakotteiden voima käyttöön. Siinäkin mielessä tämä esitys on hyvin kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

17.42 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro edustaja Aittakummulta tähän pohjalle. Olen monesti ollut hyvin EU-kriittinen ja vastustanut EU:n monia esityksiä, mutta tässä kohdassa tässä ajassa, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittisesti elämme, tämä on kyllä erittäin hyvä esitys. Täytyy jopa kerrankin kiittää EU:ta siitä, että myöskin hyviä esityksiä tulee.

Meillä on tällä hetkellä yli 40 pakotejärjestelmää voimassa, ja se tarkoittaa sitä, että jos jokainen sieltä poimii ne mieluisat pakotteet, joita haluaa noudattaa, ja jättää sitten noudattamatta niitä, joista kokee itsellensä tulevan haittaa, niin se vaikuttavuus on äärimmäisen huono. Siksi on hyvä, että nyt EU yhtenäistää ja pakottaa kaikki maat toimimaan yhteisessä ja samassa rintamassa eikä vapaamatkustajia näiltä osin enää suvaita. Tämä jos mikä on sitä EU:n voimaa, jota silloin aikanaan on haettu.

Pakotteiden tavoitteena on kansainvälinen rauha ja turvallisuus, konfliktien estäminen, demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien tukeminen sekä kansainvälisen oikeuden periaatteiden puolustaminen. Mitkä voisivat olla tärkeämpiä arvoja kuin juuri nämä?

Jos pakotepolitiikka ei toimi, vaihtoehtona ovat aseet ja suurvaltojen voimapolitiikka, ja sen me tiedämme, että se olisi Suomen kannalta äärimmäisen paljon pahempi vaihtoehto kuin pakotteiden kautta eteneminen.

Kiitos ministerille tämän lain tuomisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.